

EL TEMPS QUE CORRE per JOAN F. MIRA

L'edat de Bronze

“De manera que, en una o dues generacions, pell bronzjada volia dir vacances envejables, descans i bona vida, i pell blanca representava pobra gent que no podria deixar la faena i la ciutat i passar un mes a la platja. L'epidermis torrada, inevitablement, havia de convertir-se en el nou paradigma de bellesa.”

Un servidor ha passat algunes setmanes amb un notable forat al front, damunt de la cella esquerra, efecte d'un pulcre retall amb tisores quirúrgiques. És, de moment, l'únic resultat apreciable, visible, de la meua llarga relació amb el sol. Prop de trenta anys d'estius a la vora de la mar, moltes hores cada dia en una platja petita i amable, castells de sorra amb les criatures, llargues passejades, modestes navegacions en la barca, que ara reposa abandonada, hàbits aparentment saludables, i el resultat no ha estat cap millora de l'estètica, ni una pell bronzjada i moderna, ni res. Cada any aconseguia una coloració primer de gamba bullida i després de cafè amb llet rebaixat, que és la màxima intensitat tonal a què he pogut mai arribar, i el resultat final ha estat una rebel·lió de l'epidermis, la tisora i el bisturí. És a dir, que he estat com tants altres, una perfecta víctima de la història de la cultura.

La cultura és també una estranya combinació d'evolució econòmica, moviments socials i valors estètics, coses que sovint van més barrejades que no sembla. Així, i pel que fa al cas que m'ocupa, que és el cas de la pell, durant segles i segles (des que hi ha memòria més o menys documentada), els productors de cultura s'han dividit en rics i pobres, i els rics eren els qui no havien de treballar, i els pobres sí. Ara bé, com que el treball era bàsicament agrari, i a l'aire, els pobres de les races de pell clara tenien una part de l'epidermis aspra i fosca: la part habitualment descoberta, que sol ser la cara i el coll, els braços i —segons com i quiles cames. De manera que pell torrada volia dir rusticitat i pobresa, i pell blanca representava distinció, aristocràcia i vida regalada. O siga, la pell blanca era bella, i la pell bruna i torrada era lletja, inevitablement. Des de les dames homèriques, sempre de braços blanquíssims, fins a les delicades senyorettes de la poesia medieval, renaixentista, barroca i romàntica. No falla mai: la neu i el lliri, que són la perfecció de la blancor, han circulat milers de vegades en milers de versos per les galtes, el coll, les sines o el braços de les senyorettes a fi de garantir-ne la bellesa immaculada de la pell. Fins aquella cançó de Pi de la Serra on l'enamorat afirma: “Li diré nina formosa, / bella rosa, / lliiri blanc del meu voler. / Però la nina va a la platja, / i amb un frenesí salvatge /

s'ha torrat com el cafè”. S'havia acabat la tradició i ell no ho sabia, pobre xicot.

El que havia passat era molt simple. Entre l'últim quart del segle passat i el primer de l'actual, als països industrialitzats, les dones joves es van posar a treballar massivament a les fàbriques, els magatzems i les centrals de telèfons. Treballaven a cobert, i es van quedar molt blanques. Simultàniament, gràcies al ferrocarril i a l'automòbil, les dones riques començaren a passar temporades a les platges i, quan vingué la moda de la roba curta, i una mica de llibertat de moviments, en arribar l'estiu per força es posaven morenes. De manera que, en una o dues generacions, pell bronzjada volia dir vacances envejables, descans i bona vida, i pell blanca representava pobra gent que no podria deixar la faena i la ciutat i passar un mes a la platja. L'epidermis torrada, inevitablement, havia de convertir-se en el nou paradigma de bellesa: el que convenia als rics i difícilment podrien assolir els pobres. Afegeix-hi una mica d'ideologia higienista i gimnàstica, i el resultat queda del tot arrodonit.

Després, però, vingueren les vacances pagades, l'estiueig universal, els infinits blocs d'apartaments a vora mar, les migracions massives entre juny i setembre, els progressos de la indústria cosmètica i altres visibles avanços socials i tecnològics, amb el resultat que torrar-se com el cafè es va convertir, més que en un dret, en un deure universal de les races pàl·lides. Incloses totes les classes socials, com ara la de sastres de capellans, i orfeonistes, a la qual pertanyia la noia de la cançó del Quico Pi. Llavors, les que es torraven una miqueta durant l'estiu hagueren de torrar-se del tot, i si podia ser durant tot l'any amb sols artificials, per tal de mantenir algun marge de distinció estètica i social. Calia torrar criatures de bolquers, senyores septuagenàries, cavallers ben madurs amb aire permanent de navegar en iot cada setmana, guàrdies municipals, ministres, auxiliars administratives i mestresses de casa: qui estava molt blanc o blanca no solament era lleig o lletja, és que devia estar malalt o malalta i, en tot cas, era un tipus (hi ha un femení de “tipus” que siga políticament correcte?) estrany i marginal. Arribats a aquest punt, s'ha acabat la socioestètica i entrem en la dermatologia. Per cert, el color epidèrmic del bronze, passant els anys, és més aviat gris o verdós.